
CTL - Λογική Δένδρου Υπολογισμού

(HR Κεφάλαιο 3.4)

Στην ενότητα αυτή θα μελετηθούν τα εξής θέματα:

Διακλαδωμένες Χρονικές λογικές

CTL – σύνταξη και ερμηνεία

Έλεγχος μοντέλου για τη CTL

Σύγκριση των PLTL και CTL

Γραμμική και διακλαδωμένη χρονική λογική

- Γραμμική χρονική λογική:

οι ιδιότητες αναφέρονται σε (και ελέγχουν) *όλες τις δυνατές εκτελέσεις* ενός μοντέλου

π.χ. η δομή Kripke M ικανοποιεί την ιδιότητα $x < 15 \ \mathbf{U} \ x = 100$ αν σε *κάθε* εκτέλεση της δομής ισχύει ότι $x < 15$ μέχρις ότου το x πάρει την τιμή 100.

- Διακλαδωμένη χρονική λογική:

οι ιδιότητες αναφέρονται και ελέγχουν *τη δενδρική δομή* του μοντέλου,

π.χ. η δομή Kripke M ικανοποιεί την ιδιότητα $A \ (x < 15 \ \mathbf{U} \ x = 100)$ αν σε κάθε εκτέλεση της δομής ισχύει ότι $x < 15$ μέχρις ότου το x πάρει την τιμή 100, και,

η δομή Kripke M ικανοποιεί την ιδιότητα $E \ (x < 15 \ \mathbf{U} \ x = 100)$ αν υπάρχει εκτέλεση της δομής όπου ισχύει ότι $x < 15$ μέχρις ότου το x πάρει την τιμή 100.

Γιατί διακλαδωμένη χρονική λογική;

- *Εκφραστικότητα*: μας δίνει τα μέσα να εκφράσουμε διαφορετική κατηγορία ιδιοτήτων. Για παράδειγμα τη δυνατότητα (και όχι την αναγκαιότητα) να συμβεί κάτι.
  - Ισχύει όμως και το αντίθετο: υπάρχουν ιδιότητες γραμμικών λογικών που δεν μπορούν να εκφραστούν σε διακλαδωμένη λογική.
- *Πολυπλοκότητα μοντελοελέγχου*: Διαφορετικοί αλγόριθμοι για αυτοματοποιημένη επαλήθευση με διαφορετική πολυπλοκότητα χρόνου και χώρου.

Διακλαδωμένες χρονικές λογικές

- Διακλαδωμένες χρονικές λογικής που έχουν προταθεί περιλαμβάνουν
  - Λογική Hennessy – Milner (HML)
  - Λογική Δένδρου Υπολογισμού (Computation Tree Logic – CTL)
  - Επεκταμένη Λογική Δένδρου Υπολογισμού – CTL*
(συνδυάζει σε ένα πρότυπο τις CTL και PLTL)
  - μ -calculus χωρίς εναλλαγή
  - μ -calculus

Προτασιακή γραμμική χρονική λογική

- Η Προτασιακή Γραμμική Χρονική Λογική ορίζεται ως το μικρότερο σύνολο ιδιοτήτων που παράγονται από τους πιο κάτω κανόνες
  - κάθε ατομική πρόταση p είναι ιδιότητα
  - Αν οι Φ και Ψ είναι ιδιότητες, τότε και οι $\neg\Phi$ και $\Phi \vee \Psi$ είναι ιδιότητες
  - Αν η Φ είναι μια ιδιότητα, τότε και η $X \Phi$ (next) είναι ιδιότητα
  - Αν οι Φ και Ψ είναι ιδιότητες, τότε και η $\Phi U \Psi$ (until) είναι ιδιότητα

Πως μπορούμε να εκφράσουμε ότι σε κάθε δυνατή εκτέλεση είναι πάντα δυνατή η επιστροφή στην αρχική κατάσταση;

$G F \text{ start};$

Προτασιακή διακλαδωμένη χρονική λογική

- Επεκτείνουμε την PLTL με ποσοτικούς τελεστές μονοπατιών
  - **A** , όπου **A** φ σημαίνει ότι η ιδιότητα φ ικανοποιείται σε όλες τις εκτελέσεις (μονοπάτια) του μοντέλου
  - **E** , όπου **E** φ σημαίνει ότι υπάρχει εκτέλεση του μοντέλου που ικανοποιεί την ιδιότητα φ
- Ιδιότητες του τύπου **A** φ και **E** φ ονομάζονται *ιδιότητες κατάστασης* (state formulae).
- PLTL ιδιότητες ονομάζονται *ιδιότητες εκτέλεσης* (path formulae).

*Πως μπορούμε να εκφράσουμε ότι σε κάθε δυνατή εκτέλεση είναι πάντα δυνατή η επιστροφή στην αρχική κατάσταση; **AG EF start!***

CTL (Computation Tree Logic)

Η CTL ορίζεται ως το μικρότερο σύνολο ιδιοτήτων που παράγονται ως εξής:

$$\begin{aligned} \Phi, \Psi &::= p \mid \neg\Phi \mid \Phi \vee \Psi \mid \mathbf{A} \varphi \mid \mathbf{E} \varphi \\ \varphi &::= \mathbf{X} \Phi \mid \Phi \mathbf{U} \Psi \mid \mathbf{F} \Phi \mid \mathbf{G} \Phi \end{aligned}$$

1. Ιδιότητες κατάστασης – Φ

- κάθε ατομική πρόταση p είναι ιδιότητα *κατάστασης*
- Αν οι Φ και Ψ είναι ιδιότητες *κατάστασης*, τότε και οι $\neg\Phi$ και $\Phi \vee \Psi$ είναι ιδιότητες *κατάστασης*
- Αν η φ είναι μια ιδιότητα *εκτέλεσης*, τότε οι $\mathbf{A} \varphi$ και η $\mathbf{E} \varphi$ είναι ιδιότητες *κατάστασης*

2. Ιδιότητες εκτέλεσης – φ

- Αν οι Φ και Ψ είναι ιδιότητες *κατάστασης*, τότε οι $\mathbf{X} \Phi$ και $\Phi \mathbf{U} \Psi$ είναι ιδιότητες *εκτέλεσης*

Παραγόμενοι τελεστές

$$\mathbf{F} \Phi \equiv \text{true} \mathbf{U} \Phi$$

$$\mathbf{G} \Phi \equiv \neg \mathbf{F} \neg \Phi$$

$$\mathbf{EF} \Phi \equiv \mathbf{E}(\text{true} \mathbf{U} \Phi) \quad \text{δυνατόν } \Phi$$

$$\mathbf{AG} \Phi \equiv \neg \mathbf{EF} \neg \Phi \quad \text{σταθερά } \Phi$$

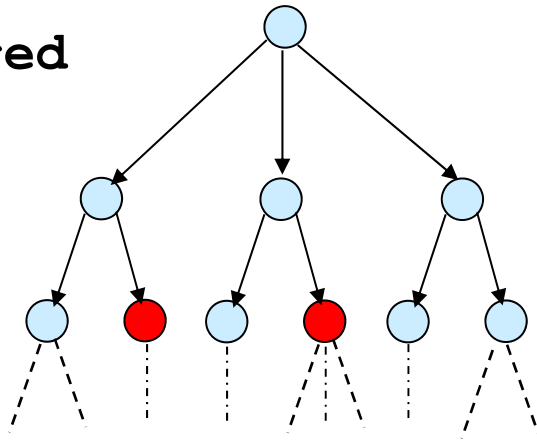
$$\mathbf{AF} \Phi \equiv \mathbf{A}(\text{true} \mathbf{U} \Phi) \quad \text{αναπόφευκτα } \Phi$$

$$\mathbf{EG} \Phi \equiv \neg \mathbf{AF} \neg \Phi \quad \text{δυνατόν πάντα } \Phi$$

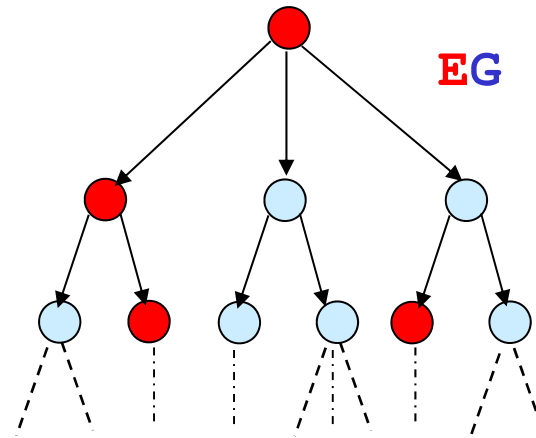

Παράδειγμα

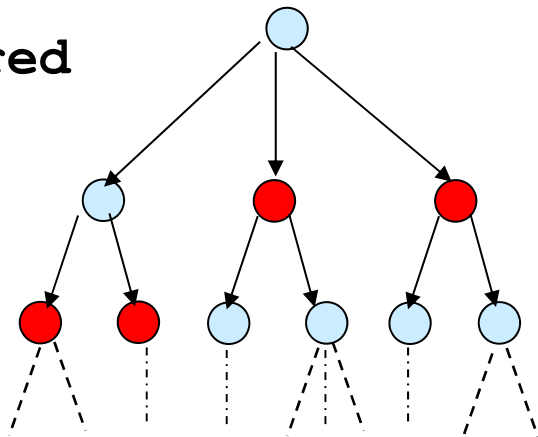
EF red

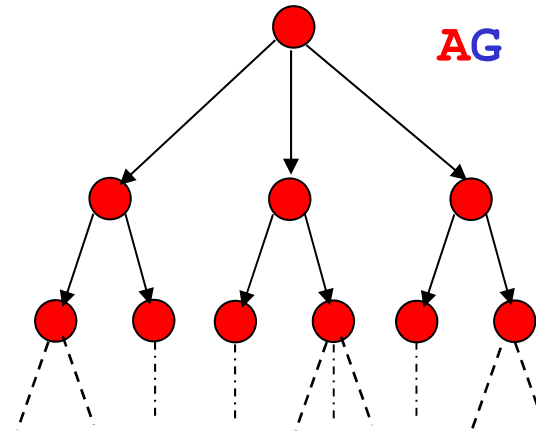
EG red

AF red

AG red

Παραδείγματα

- Έστω ΑΠ οι ατομικές προτάσεις που αφορούν τη μεταβλητή x , τους τελεστές $<$, $\geq$, $\leq$ και $=$, και η συνάρτηση $x+c$
- Οι πιο κάτω ιδιότητες είναι νόμιμες CTL ιδιότητες
  - $\neg (x + 7 < 21) \vee (x = 32)$
  - **AF** $(x + 12 < 30)$
  - **EG** $(x \geq 0 \wedge x < 20)$
  - $x = 10 \rightarrow$ **AX E** $(x \geq 11 \text{ U } x = 0)$
- Οι πιο κάτω ιδιότητες δεν είναι νόμιμες
  - **E** $(\text{F } (\text{G } x < 10) \wedge (\text{G } (x + 12 > y)))$
  - **E** $(x < 21) \vee \text{X } (x = 32)$

Ερμηνεία της CTL

- Η τυπική ερμηνεία της CTL δίνεται (και πάλι) σε σχέση με τις δομές Kripke.
- Μια *δομή Kripke* ορίζεται ως μια πλειάδα $M = (S, R, I, \text{Label})$ όπου
  - S είναι ένα αριθμήσιμο σύνολο από καταστάσεις
  - $I \subseteq S$ είναι το σύνολο των αρχικών καταστάσεων
  - $R \subseteq S \times S$ είναι μία σχέση μεταβάσεων, όπου $(s, s') \in R$ αν υπάρχει μετάβαση από την κατάσταση s στην κατάσταση s'
  - $\text{Label} : S \rightarrow 2^{AP}$ είναι μια συνάρτηση η οποία συνδέει κάθε κατάσταση με τις ατομικές προτάσεις τις οποίες ικανοποιεί.
- Έστω μια κατάσταση $s \in S$. Τότε, $\text{Label}(s)$ είναι το σύνολο των ατομικών προτάσεων που ισχύουν στην κατάσταση s .
- Ονομάζουμε μια ακολουθία από καταστάσεις $s_0 s_1 s_2 \dots$ *μονοπάτι* αν s_0 είναι μια αρχική κατάσταση και $(s_i, s_{i+1}) \in R$ για κάθε $i \geq 0$.

Σημασιολογία της CTL: ιδιότητες κατάστασης

- Ορίζουμε τη σχέση $\models$ όπου

$M, s \models \Phi$ αν και μόνο αν η ιδιότητα Φ ικανοποιείται στην κατάσταση s της δομής M ως εξής:

$M, s \models p$	αν και μόνο αν	$p \in \text{Label}(s)$
$M, s \models \neg\Phi$	αν και μόνο αν	δεν ισχύει ότι $M, s \models \Phi$
$M, s \models \Phi \vee \Psi$	αν και μόνο αν	$(M, s \models \Phi)$ ή $(M, s \models \Psi)$
$M, s \models \mathbf{E} \varphi$	αν και μόνο αν	$M, w \models \varphi$ για κάποιο μονοπάτι w που ξεκινά από την s
$M, s \models \mathbf{A} \varphi$	αν και μόνο αν	$M, w \models \varphi$ για κάθε μονοπάτι w που ξεκινά από την s

Σημασιολογία της CTL: ιδιότητες εκτέλεσης

- Έστω μονοπάτι $w = s_0 s_1 s_2 \dots$ της δομής Kripke M και ιδιότητα φ . Ορίζουμε τη σχέση $\models$ όπου

$M, w \models \varphi$ αν και μόνο αν η ιδιότητα φ ικανοποιείται στο μονοπάτι w της δομής M

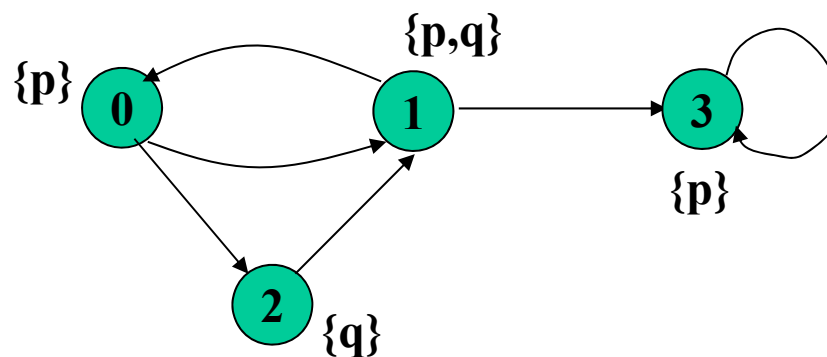
ως εξής:

$M, w \models \mathbf{X} \Phi$ αν και μόνο αν $M, w[1] \models \Phi$

$M, w \models \Phi \mathbf{U} \Psi$ αν και μόνο αν υπάρχει $j \geq 0$ τέτοιο ώστε $M, w[j] \models \Psi$ και για κάθε $0 \leq k < j$, $M, w[k] \models \Phi$

όπου αν $w = s_0 s_1 s_2 \dots$, $w[k]$ είναι η κατάσταση s_k .

Παράδειγμα

Ποιες από τις πιο κάτω ιδιότητες ισχύουν;

$$M, 0 \models \mathbf{E X p} \quad \checkmark$$

$$M, 0 \models \mathbf{EF EG p} \quad \checkmark$$

$$M, 0 \models \mathbf{A (p \cup q)} \quad \checkmark$$

$$M, 0 \models \mathbf{AX EG p} \quad \times$$

$$M, 0 \models \mathbf{A X p} \quad \times$$

$$M, 0 \models \mathbf{A G p} \quad \times$$

Ταυτολογίες της CTL

PLTL κανόνες ανάπτυξης

$$\Phi \mathbf{U} \Psi \equiv \Psi \vee (\Phi \wedge \mathbf{X}(\Phi \mathbf{U} \Psi))$$

$$\mathbf{F} \Phi \equiv \text{true} \mathbf{U} \Phi$$

$$\mathbf{G} \Phi \equiv \text{false} \mathbf{R} \Phi$$

CTL κανόνες ανάπτυξης

$$\mathbf{E}(\Phi \mathbf{U} \Psi) \equiv \Psi \vee (\Phi \wedge \mathbf{EX} \mathbf{E}(\Phi \mathbf{U} \Psi))$$

$$\mathbf{A}(\Phi \mathbf{U} \Psi) \equiv \Psi \vee (\Phi \wedge \mathbf{AX} \mathbf{A}(\Phi \mathbf{U} \Psi))$$

$$\mathbf{EF} \Phi \equiv \Phi \vee \mathbf{EX} \mathbf{EF} \Phi$$

$$\mathbf{AF} \Phi \equiv \Phi \vee \mathbf{AX} \mathbf{AF} \Phi$$

$$\mathbf{EG} \Phi \equiv \Phi \wedge \mathbf{EX} \mathbf{EG} \Phi$$

$$\mathbf{AG} \Phi \equiv \Phi \wedge \mathbf{AX} \mathbf{AG} \Phi$$

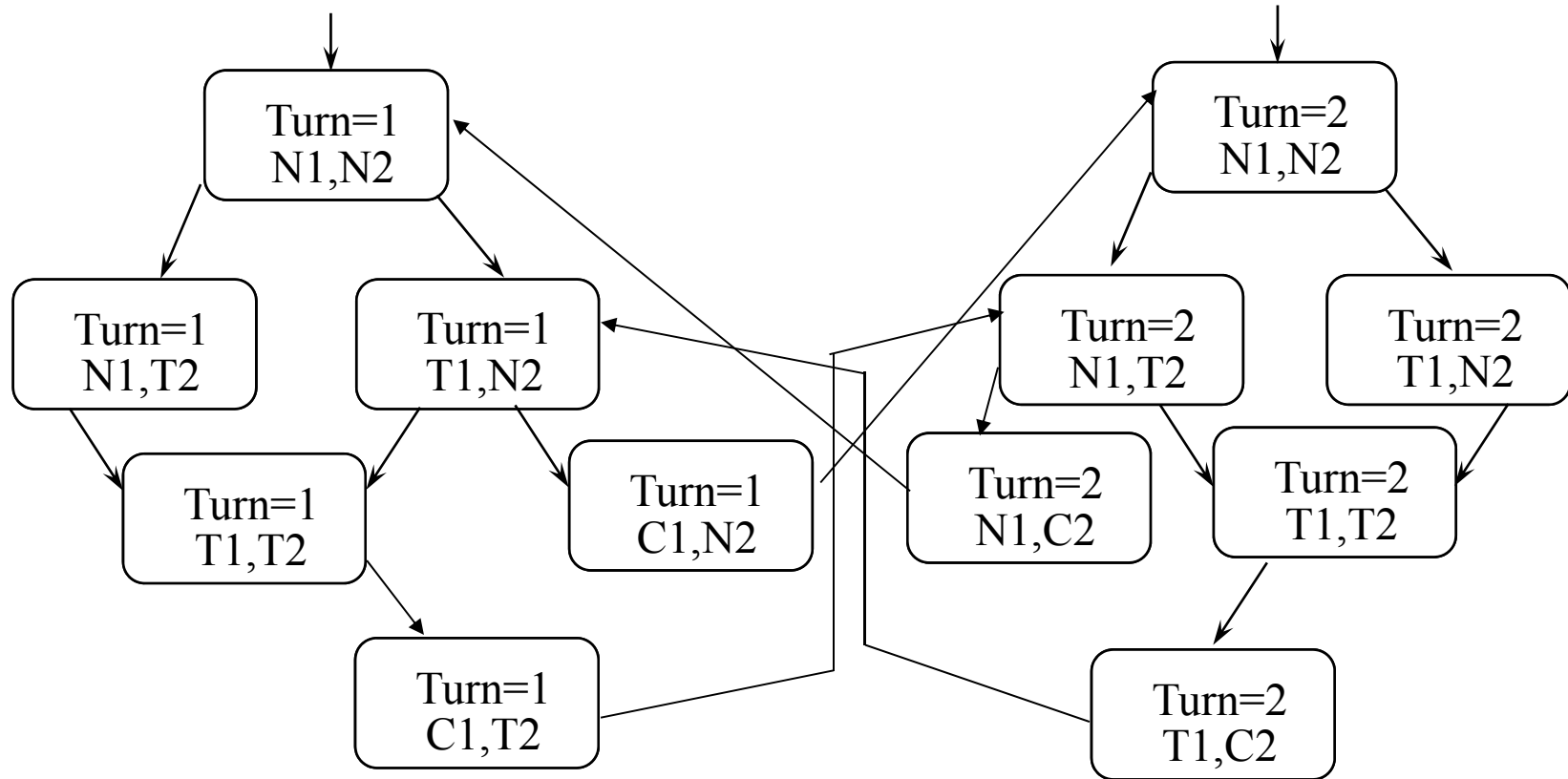
Ιδιότητες στη CTL

- Δυνατότητα προσέγγισης κατάστασης
  - απλή $\mathbf{EF} \Phi$
  - εξαρτώμενη $\mathbf{E} (\Psi \mathbf{U} \Phi)$
  - από κάθε κατάσταση $\mathbf{AG} (\mathbf{EF} \Phi)$
- Ασφάλεια (κάτι κακό δεν συμβαίνει ποτέ) $\mathbf{AG} \neg \text{bad}$
- Ζωτικότητα (Liveness) $\mathbf{AG} (\Phi \rightarrow \mathbf{AF} \Psi)$
- Δικαιοσύνη $\mathbf{AG} (\mathbf{EF} \Phi)$

Αμοιβαίος αποκλεισμός

N_i : η διεργασία i είναι εκτός της κρίσιμης της περιοχής

T_i : η διεργασία i προσπαθεί να εισέλθει στην κρίσιμη περιοχή

C_i : η διεργασία i είναι εντός της κρίσιμης της περιοχής

Αμοιβαίος Αποκλεισμός

- Ασφάλεια: οι δύο διεργασίες δεν βρίσκονται ποτέ ταυτόχρονα στην κρίσιμή τους περιοχή

$$\mathbf{AG} (\neg (C1 \wedge C2))$$

- Ζωτικότητα: Κάθε φορά που η διεργασία 1 προσπαθεί να εισέλθει στην κρίσιμή της περιοχή θα το πράξει

$$\mathbf{AG} (T1 \rightarrow \mathbf{AF} C1)$$

- Έλλειψη εμποδίων: Κάθε φορά που η διεργασία 1 βρίσκεται στη μη κρίσιμη της περιοχή, είναι δυνατόν, στην επόμενη χρονική στιγμή να προσπαθήσει να εισέλθει στην κρίσιμή της περιοχή

$$\mathbf{AG} (N1 \rightarrow \mathbf{EX} T1)$$

- Έλλειψη αυστηρής διάταξης: Είναι δυνατόν, η διεργασία 1 να εισέλθει στην κρίσιμή της περιοχή δύο συνεχόμενες φορές χωρίς να παρεμβληθεί η διεργασία 2.

$$\mathbf{EF} (C1 \wedge \mathbf{E} (C1 \mathbf{U} (\neg C1 \wedge \mathbf{E} (\neg C2 \mathbf{U} C1))))$$